

Опасни ли са листните въшки в есенниците?

Автор(и): Растителна защита
Дата: 09.11.2022 Брой: 11/2022

Намножаването на листните въшки в есенниците през пролетта е реална опасност за масирана атака през есента. Новозасадените есенни култури стават “мишена” за жълтото ечемичено вджуджаване. Поради благоприятните климатични условия през годината този неприятел за кратко време успя да се разпространи масово и да създаде колонии по листата и класовете на пшеницата и ечемика, и по метлиците на овеса.

Цикълът на развитие на срещаните се в нашата страна видове има сходен характер. От презимувалите яйца в края на март – началото на април се излюпват ларви, които преминават 4 възрасти и се превръщат в безкрили партеногенетични женски, наречени основателки. Без оплождане те раждат ларви, от които се развиват безкрили и крилати живораждащи женски, даващи начало на 10 – 15 поколения. В

началото на вегетационния период въшките заселват житните посеви. Масовото им намножаване обхваща фенофазите изкласяване – цъфтеж – млечна зрялост. С настъпване на восъчна зрялост плътността на листните въшки намалява поради загрубване на вегетативната маса на житните растения и непригодността ѝ за хранене. В резултат на това в популациите на въшките масово се появяват крилати индивиди. По – късно те мигрират в развиващи се посеви и диви житни треви.

През есента от самосевките и дивите житни треви въшките прелитат в зимните посеви. В зависимост от климатичните условия се срещат в тях до края на ноември или втората половина на декември. С понижаване на температурата в популациите на въшките се появяват полоносещи индивиди. Мигриращите листни въшки прелитат на основните си гостоприемници и там раждат мъжки и женски индивиди. След оплождане женските снасят яйца, които остават да зимуват. Немигриращите видове снасят яйцата си в зимните житни посеви. От изследваните видове при нашите климатични условия не може да презимува само *Rhopalosiphum maidis*.

При храненето си въшките смучат сок от растителните тъкани и влияят неблагоприятно върху жизнените функции, предизвикват завиване и изсъхване на листата и вегетационния връх, забавят растежа и развитието на растенията. Наранените тъкани и отделяната от листните въшки "медена роса" благоприятстват развитието на множество патогени - чернилни гъби от родовете *Capnodium* и *Cladosporium*, което възпрепятства нормалното протичане на фотосинтезата.

Повреди нанасени от Barley Yellow Dwarf Virus – BYDV

Най-голямата опасност от листните въшки идва от това, че те пренасят вирусни болести и главно вируса на жълтото ечемичено вджуджаване - *Barley Yellow Dwarf Virus – BYDV*. Болест, която нанася големи щети не само в България, но и по света. Заразяването на житните растения става главно през есента, когато листните въшки мигрират от самосевките и житните треви в новопоникналите посеви.

Вирусът на жълтото ечемичено вджуджаване се пренася персистентно с листните въшки. Вирусите се поемат от неприятелите, когато те смучат сок от заразени растения в продължение на 10 – 15 мин. Латентният период е от половин ден до 14 дни. Периодът на задържане на вируса продължава до смъртта на въшките и обхваща всички възрасти при ларвите, без да понижава инфекциозната си способност при линееенето им. При инфекциозните индивиди неприятелят се открива в хемолимфата и другите органи на въшката.

Когато листните въшки са се намножили във висока степен, задължително трябва да се води борба с тях. Целта на тази борба не е толкова да се намали плътността им под икономически парг на вредност, колкото да се предотврати заразата от вируса на жълтото ечемичено вджуджаване, която те пренасят още с първото заселване в посевите. Необходимо да се използват бързо действащи инсектициди, на които леталното действие изпреварва периода на ефективно пренасяне на вируса от неприятелите към растението. Като се има предвид голямата опасност от зараза тази есен, една възможност за избягването ѝ е и по-късната сеитба на есенниците.